

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Справа № 26/327 17.01.14 за позовом публічного акціонерного товариства
"Родовід Банк"

до закритого акціонерного товариства "Укргаз-Енерго"

про визнання додаткової угоди недійсною

Головуючий суддя **Шкурдова Л.М.**

Судді

Ковтун С.А.

Літвінова М.Є.

за участю секретаря судового засідання Білецької О. В.

представники:

від позивача - Кур'ята І.В., дов. № 289 від 27.09.13 р.

від відповідача - Волосна Я. О., дов. № 2Д-08 від 28.12.12 р.

СУТЬ СПОРУ:

Господарський суд м. Києва розглядає справу за позовом АТ «Родовід Банк» до АТ «Укргаз-Енерго» про визнання недійсною Додаткової угоди № 3 від 18.03.2009 р. до договору № 79.1/18-Д-08 від 29.02.2008 р. (надалі - Додаткова угода № 3).

Як на підставу своїх позовних вимог позивач посилається на те, що встановлена зазначеною додатковою угодою № 3 процентна ставка в розмірі 48 % не відповідає встановленим у банку процентним ставкам і є значно завищеною, фактично додаткова угода укладена значно пізніше після введення тимчасової адміністрації у банку, а отже керівник установи не мав вже права підпису такої угоди.

Ухвалою Господарського суду м. Києва від 23.10.2013 у справі № 26/327 призначено колегіальний розгляд справи, судові засідання призначено на 08.11.2013.

У разі зміни складу суду розгляд справи починається заново.

Відповідно до [ст. 22 ГПК України](#) до початку розгляду господарським судом справи по суті позивач має право змінити предмет або підставу позову шляхом подання письмової заяви.

До суду 8.11.2013р. від позивача надійшла заяву про зміну підстав позову. При цьому, предмет позову залишається незмінним, Банк просить визнати недійсною Додаткову угоду № 3 до Договору №79.1/18-Д-08 строкового банківського вкладу в національній валюті юридичної особи-резидента від 29.02.2008 р. з моменту її укладення.

Відповідно до даної заяви про зміну підстав позову Банк просить підстави позову у справі № 26/327 за позовом АТ «Родовід Банк» до ЗАТ «Укргаз-Енерго» про визнання недійсною Додатковою угоди № 3 від 18.03.2009 р. до договору № 79.1/18-Д-08 від 29.02.2008 р. вважати такими: відсутність повноважень керівника банку на підписання додаткової угоди № 3 пов'язана з тим, що станом на момент її підписання - 28.03.2009р. для її укладення необхідна була згода правління, а правління такої угоди керівнику банку, який її підписав, не надавало. Позивачем долучена фінансова звітність банку, яка підтверджує, що розмір угоди перевищує 25% статутного капіталу банку. Таким чином ця підстава позову повністю виключає заявлену раніше (укладення додаткової угоди значно пізніше після введення тимчасової адміністрації) і приймається судом до розгляду. Як вбачається з тексту заяви про зміну підстав позову позивачем залишена без змін заявлена раніше вимога _ - а саме визнання додаткової угоди недійсною в зв'язку з порушенням принципу розумності при підвищенні процентної ставки до 48 %, що завдає збитків банку.

Розглянувши матеріали справи, заслухавши представників сторін, дослідивши докази, суд становив наступне:

Як вбачається із матеріалів справи 29.02.2008 р. між позивачем (Банк) та відповідачем (Вкладник) був укладений договір № 79.1/18-Д-08 строкового банківського вкладу в національній валюті юридичної особи резидента (Договір), відповідно до умов якого Банк приймає від Вкладника на строковий депозитний рахунок № 26108501000009 грошові кошти в сумі 552000000, 00 грн. та зобов'язався повернути Вкладникові суму вкладу 29.08.2008 року і сплатити нараховані проценти за вкладом на умовах та в порядку, встановлених цим договором (п. 1.1 Договору).

Згідно п. 2.7 Договору Банк за повний строк зберігання вкладу, що вказаний в п. 1.1 цього Договору, нараховує вкладнику 9% річних.

На підставі зазначеного Договору між сторонами було укладено Додаткову угоду № 1 до Договору від 29.02.2008 року, якою було змінено п. 2.9 Договору та передбачено окрему виплату процентів, нарахованих у відповідності до договору, при поверненні вкладу зі спливом строку або при достроковому поверненні.

Також, 21.07.2008 року сторонами було укладено додаткову угоду № 2 до Договору, якою сторони продовжили строк дії договору до 10.03.2009 року та змінили номер депозитного рахунку на 26157501000050.

Крім того, 10.03.2009 року між позивачем та відповідачем було укладено Додаткову угоду № 3 до Договору, якою сторони змінили п. 1.1, 2.7 Договору та погодили обов'язок Банку повернути Вкладникові суму вкладу 08.02.2010 року і

сплатити нараховані проценти за вкладом на умовах та в порядку, встановлених цим договором; Банк за повний строк зберігання вкладу, що вказаний в п. 1.1 цього Договору, нараховує Вкладнику 24% річних. Також сторони передбачили, що у разі знаходження грошових коштів в сумі не менше ніж 550000000,00 грн. в період з 01.01.2009 року по 08.02.2010 року, процентна ставка за таким вкладом становить 48% річних.

Додаткову угоду № 3 від 10.03.2009 року до Договору позивач просить визнати недійсною з моменту її укладення на підставі статей [203](#), [215](#), [228 ЦК України](#).

Згідно із ч. 1 [ст. 215 ЦК України](#) підставою недійсності право чину є недодержання в момент вчинення право чину стороною (сторонами) вимог, які встановлені частинами першою-третьою та шостою [статті 203 цього Кодексу](#). За приписами ч. 1 [ст. 203 ЦК України](#) зміст право чину не може суперечити [Цивільному кодексу](#), іншим актами цивільного законодавства, а також моральним засадам суспільства. Відповідно до [ст. 228 ЦК України](#) право чин вважається таким, що порушує публічний порядок, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав та свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, АРК, територіальної громади, незаконне заволодіння ним.

У відповідності до вимог ч. 2 [ст. 203 ЦК України](#) особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності.

Відповідно до ч. 1 [ст. 241 ЦК України](#) правочин, вчинений представником з перевищенням повноважень, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє, лише у разі наступного схвалення правочину цією особою. Правочин вважається схваленим зокрема у разі, якщо особа, яку він представляє, вчинила дії, що свідчать про прийняття його до виконання.

Відповідно до ч. 1 [ст. 92 ЦК України](#) («Цивільна дієздатність юридичної особи») юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Згідно ч. 3 [ст. 92 ЦК України](#) орган або особа, яка відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступає від її імені, зобов'язана діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень.

Відповідно до ч. 1 ст. 161 [ГПК України](#) виконавчий орган діє від імені акціонерного товариства у межах, встановлених статутом акціонерного товариства і законом.

Так, від імені Банку Додаткову угоду № 3 підписано Головою Правління Єгоренко Д.В.

Відповідно до пп. 14.10 п. 14 ст. 7 Статуту Відкритого акціонерного товариства «РОДОВІД БАНК» у редакції від 19.04.2008 р. (чинній станом на 10 березня 2009 р.) Голова Правління Банку має право укладати від імені Банку (у тому числі

підписувати) договори (контракти, угоди), включаючи зовнішньоекономічні, та/або вчиняти правочини, окрім тих, що згідно цього Статуту від імені Банку укладають інші особи.

Укладення від імені Банку договору (контракту, угоди) та/або вчинення правочину на суму, що перевищує 25 % статутного капіталу Банку, можливе після прийняття Правлінням Банку відповідного рішення.

Згідно із пп. 4.14 п. 4 ст. 7 Статуту Відкритого акціонерного товариства «РОДОВІД БАНК» у редакції від 19.04.2008 р. (чинній станом на 10 березня 2009 р.) Правління Банку вирішує всі питання діяльності Банку, крім питань, які відносяться до компетенції Загальних зборів акціонерів Банку й Спостережної Ради Банку, зокрема приймає рішення про укладення Банком договору (контракту, угоди) та/ або вчинення правочину на суму, що перевищує 25 % статутного капіталу Банку. Аналогічні положення містить і п. 3.14 Положення про Правління ВАТ «РОДОВІД БАНК», затвердженого протоколом Спостережної Ради ВАТ «РОДОВІД БАНК» від 30.03.2007 р. №3.

Таким чином, наведені положення Статуту Відкритого акціонерного товариства «РОДОВІД БАНК» у редакції від 19.04.2008 р. встановлювали заборону Голові Правління на укладення правочинів на суму, що перевищували 25 % статутного капіталу Банку без відповідного рішення Правління Банку.

Відповідно до ч. 2. [ст. 99 ЦК України](#) виконавчий орган товариства може складатися з однієї або кількох осіб. Згідно із ч. 2 [ст. 161 ЦК України](#) виконавчий орган акціонерного товариства може бути колегіальним (правління, дирекція) чи одноособовим (директор, генеральний директор).

Згідно п. 3 ст. 7 Статуту Відкритого акціонерного товариства «РОДОВІД БАНК» у редакції від 19.04.2008 р. члени Правління Банку призначаються Спостережною Радою Банку строком на п'ять років за відповідним поданням голови Правління Банку. Кількісний склад членів Правління Банку визначається Головою Правління Банку.

Як звертає увагу Пленум Верховного Суду України у п. 40 [постанови "Про практику розгляду судами корпоративних спорів" № 13 від 24.10.2008 р.](#) у разі, якщо в статуті товариства передбачено, що його виконавчий орган діє у складі кількох осіб, а отже, голова правління не є самостійним органом управління, тому для набуття товариством цивільних прав і обов'язків він на підставі частини другої статті [99](#) та статті [161 ЦК](#) повинен виносити відповідні питання на розгляд засідання правління чи загальних зборів акціонерів.

За змістом п. 3 ст. 3 Статуту Відкритого акціонерного товариства «РОДОВІД БАНК» у редакції від 19.04.2008 р. (чинній станом на 10 березня 2009 р.) статутний капітал Банку становив 435 000 000 (чотириста тридцять п'ять мільйонів) гривень. Тобто Голова Правління не мав повноважень на укладення договорів, угод, що перевищують суму у розмірі 108 750 000 (сто вісім мільйонів сімсот п'ятдесят тисяч) гривень без попереднього погодження Правління банку.

Проценти, що підлягали нарахуванню та виплаті за умовами Додаткової угоди № 3, складала 283 289 424,65 грн., що майже в два з половиною рази перевищувало допустиму суму (25 % статутного капіталу), на яку міг укласти угоду Голова Правління без погодження Правління Банку.

Твердження Відповідача про наступне схвалення Позивачем Додаткової угоди № 3 до Договору №79.1/18-Д-08 строкового банківського вкладу в національній валюті юридичної особи-резидента від 29.02.2008, під яким Відповідач розуміє виплату Банком 283 289 424,65 грн. процентів за Додатковою угодою № 3 за розпорядженням виконуючого обов'язки тимчасового адміністратора, судом не може бути прийняте з огляду на наступне :

З аналізу статей [238](#), [241 Цивільного кодексу України](#) випливає, що наступне схвалення правочинув розумінні наведеної норми можливе особою, уповноваженою на вчинення такого правочину.

Виплата Відповідачу процентів за Додатковою угодою № 3 у сумі 283 289 424,65 грн. була здійснена на підставі розпорядження виконуючого обов'язки тимчасового адміністратора Дробнохода Ю.М. (копія службової записки в.о. тимчасового адміністратора Дробнохода Ю.М. від 18.03.2010 міститься в матеріалах справи).

При цьому, відповідно до ч. 1 [ст. 78 Закону України «Про банки і банківську діяльність»](#) (у редакції від 12.12.2008, чинній станом на 10.03.2009; так само і в редакції від 24.07.2009, чинній станом на 18.03.2010) з дня призначення тимчасового адміністратора повноваження загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) банку переходять до тимчасового адміністратора.

Тимчасова адміністрація в АТ «РОДОВІД БАНК» була призначена з 16.03.2009 (копія постанови Національного банку від 13.03.2009 № 138 «Про призначення тимчасової адміністрації у Відкритому акціонерному товаристві «РОДОВІД БАНК» міститься в матеріалах справи) та була припинена з 16.09.2011 (копія постанови Національного банку від 15.09.2011 № 313/БТ).

Натомість тимчасовий адміністратор АТ «РОДОВІД БАНК» Щербина С.Я., який станом на 18.03.2010 був тимчасовим адміністратором АТ «РОДОВІД БАНК» (копії постанов Національного банку України від 17.06.2009 № 356, від 15.03.2010 № 133) та на підставі [ст. 78 Закону України «Про банки і банківську діяльність»](#) мав одноосібно повноваження усіх органів управління АТ «РОДОВІД БАНК», розпорядження на виплату цих коштів не надавав, так само і в іншій формі не схвалював укладення Додаткової угоди № 3 або виплату процентів за Додатковою угодою № 3.

Виплата Відповідачу процентів за Додатковою угодою № 3 у сумі 283 289 424,65 грн. була здійснена не на підставі розпорядження тимчасового адміністратора АТ «РОДОВІД БАНК» Щербини С.Я., а на підставі розпорядження в.о. тимчасового адміністратора Дробнохода Ю.М.

При цьому, якщо тимчасовий адміністратор АТ «РОДОВІД БАНК» Щербина С.Я. мав повноваження всіх органів управління АТ «РОДОВІД БАНК», то в.о. тимчасового адміністратора Дробноход Ю.М., який станом на 18.03.2010 виконував обов'язки тимчасового адміністратора у зв'язку із перебуванням Щербини С.Я. на лікарняному на підставі кадрового наказу АТ «РОДОВІД БАНК» від 11.03.2010 р. № 42-11-05 о/с, такими повноваженнями наділений не був, що підтверджується наступним.

Відповідно до ч. 4 [ст. 75 Закону України «Про банки і банківську діяльність»](#) (в редакції від 24.07.2009, чинній станом на 18.03.2010) Національний банк України має право на період тимчасової відсутності тимчасового адміністратора уповноважити на виконання його функцій особу, яка відповідає вимогам, встановленим цим Законом до тимчасового адміністратора.

Відповідно до п. 4.4 глави 4 розділу V Постанови Національного банку України від № 369 від 28.08.2001р. "Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства" (у редакції від 24.09.2009, що була чинною станом на 18.03.2010) Національний банк має право на період тимчасової відсутності тимчасового адміністратора постановою Правління уповноважити на виконання його функцій іншу особу.

Сторонами не надано суду постанов Правління Національного банку України про уповноваження Дробнохода Ю.М. на виконання обов'язків тимчасового адміністратора АТ «Родовід Банк».

Зокрема Постанова Правління Національного банку України «Про заміну тимчасового адміністратора Відкритого акціонерного товариства «РОДОВІД БАНК» від 17.06.2009 № 356, якою було призначено тимчасовим адміністратором Щербину С.Я. та Постанова Правління Національного банку України «Про продовження дії тимчасової адміністрації в Публічному акціонерному товаристві «РОДОВІД БАНК» від 15.03.2010 № 133, якою було продовжено повноваження тимчасового адміністратора Щербини С.Я., не містили положень про те, які особи уповноважені виконувати обов'язки тимчасового адміністратора у період його тимчасової відсутності.

Відповідно до ч. 1 [ст. 78 Закону України «Про банки і банківську діяльність»](#) з дня призначення тимчасового адміністратора повноваження загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) банку переходять до тимчасового адміністратора.

Відповідно до п. 5.3. глави 4 розділу V [Постанови Національного банку України від 28.08.2001 № 369 "Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства"](#) (у редакції від 29.09.2009, що була чинною станом на 18.03.2010) тимчасовий адміністратор виконує функції загальних зборів, ради банку, правління (ради директорів) щодо контролю та управління банком, організаційно-розпорядчі функції, пов'язані з виконанням обов'язків керівника банку (підписує накази про звільнення, переведення працівників банку, підписує від імені банку

претензії до боржників, позови та заяви до суду тощо), а також забезпечує безперервність роботи банку, складання та подання фінансової та статистичної звітності.

Пунктом 6 та 7 частини 4 ст.80 [Закону України «Про банки та банківську діяльність»](#) в редакції, чинній на момент укладення договору, тимчасовому адміністратору надане право залучати до роботи в тимчасовій адміністрації будь-якого службовця, експерта, консультанта, що не означає можливість покладення на таку особу без дозволу Правління Національного банку України повноважень тимчасового адміністратора.

Таким чином, виконуючий обов'язки тимчасового адміністратора (заступник голови Правління) Дробноход Ю.М., який надав розпорядження на виплату процентів за додатковою угодою № 3, був не уповноваженою посадовою особою на схвалення оспорюваної додаткової угоди № 3, оскільки його кандидатура не погоджена з Правлінням Національного банку на виконання функцій тимчасового адміністратора не затверджувалась.

Головою Правління АТ «Родовід Банк» укладено додаткову угоду № 3 до договору №79.1/18-Д-08 строкового банківського вкладу в національній валюті юридичної особи-резидента від 29.02.2008 р. без погодження з Правлінням банку з визначенням особливого порядку нарахування процентів за Депозитним договором та встановленням процентної ставки у розмірі 48% річних.

Враховуючи, що станом на березень 2009 року облікова ставка Національного банку України, яка є орієнтиром щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів на відповідний період, дорівнювала 12 відсотків річних, то беззаперечним є факт явного завищення процентної ставки за депозитом в порівнянні над звичайною.

Станом на 10.03.2009 р. рішенням АТ «РОДОВІД БАНК» (протокол Фінансового комітету ВАТ «РОДОВІД БАНК» від 04 березня 2009 року № 40) була затверджена гранична процентна ставка на залучення грошових коштів в розмірі 17% річних.

Згідно офіційної статистичної інформації по процентним ставкам за залученими депозитами за даними статистичної звітності банків України за 2009 рік (із сайту Національного банку України) вбачається, що в середньому по банківській системі України процентні ставки станом 10.03.2009 р. за вкладами в національній валюті становили 18 %.

Таким чином, процентна ставка розміром 48% річних за додатковою угодою № 3 не відповідала встановленим у банку процентним ставкам, є значно завищеною порівняно із звичайними процентними ставками за депозитними договорами, що діяли у банку в цей період, а також у банківській системі в цілому.

Згідно із [ст. 509 ЦК України](#) зобов'язання має ґрунтуватися на засадах добросовісності, розумності та справедливості.

Відповідно до норми [ст. 627 ЦК України](#) сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього [Кодексу](#), інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Оспорювана додаткова угода № 3 не відповідає вимогам, встановленим ст.ст. [509, 627 ЦК України](#), зокрема принципам розумності та справедливості, оскільки процента ставка за додатковою угодою № 3 була значно завищеною ніж процентні ставки за депозитними договорами, які діяли у банку в цей період, а також у банківській системі в цілому, і є орієнтиром рівних умов для участі всіх осіб у цивільних відносинах, що впливають із договорів банківського вкладу, і відповідно - орієнтиром вимог розумності та справедливості договору.

Дослідивши обставини справи та докази у даній справі, суд вважає вимоги позивача щодо визнання недійсною Додаткової угоди № 3 від 18.03.2009 р. до договору № 79.1/18-Д-08 від 29.02.2008 р. такими, що підлягають задоволенню.

Судові витрати відповідно до [статті 49 Господарського процесуального кодексу України](#) покладаються судом на відповідача.

Враховуючи викладене, керуючись [ст. 124 Конституції України](#), ст. ст. [49, 75, 82-85 Господарського процесуального кодексу України](#), суд -

вирішив:

Позов задовольнити.

1. Визнати недійсною Додаткову угоду № 3 від 18.03.2009 р. до договору № 79.1/18-Д-08 від 29.02.2008 р., укладену між Публічним акціонерним товариством "Родовід Банк" (04136, м. Київ, вул. Північно-Сирецька, 1-3, код 14349442) та Закритим акціонерним товариством "Укргаз-Енерго" (01001, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 6, код 34003224).

2. Стягнути з Закритого акціонерного товариства "Укргаз-Енерго" (01001, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 6, код 34003224) на користь Публічного акціонерного товариства "Родовід Банк" (04136, м. Київ, вул. Північно-Сирецька, 1-3, код 14349442) 85,00 грн. (вісімдесят п'ять грн. 00 коп.) державного мита та 236,00 грн. (двісті тридцять шість грн. 00 коп.) витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу.

Видати наказ після набрання рішенням законної сили.

Головуючий суддя
Шкурдова

Л.М.

Суддя
Ковтун

С.А.

Суддя

М.Є.Літвінова

Повне рішення складено 23.01.2014 р.